

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

DR. NURİYE TAŞDELEN FIŞGIN

İNFEKSİYON HASTALIKLARI VE KLİNİK MİKROBİYOLOJİ

Akılcı İlaç Kullanımı Nedir?

- Akılcı İlaç Kullanımı tanımı ilk defa 1985 yılında Kenya'da Dünya Sağlık Örgütü toplantısında yapılmıştır
 - Kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre
 - uygun ilacı
 - uygun süre ve dozda
 - en düşük fiyata ve kolayca sağlayabilmeleri
- olarak tanımlanmıştır

DSÖ'nün Akılcı İlaç Kullanımının Teşvik Edilmesi İçin Belirlediği ve Ülkelere Önerdiği Temel Düzeltici Faaliyetler

- İlaç kullanım politikalarını koordine edecek ve bunların etkilerini izleyecek kurum
- Klinik tanı ve tedavi rehberlerinden yararlanma
- İlk seçenek tedavileri esas alan temel ilaçlar listesi oluşturma
- Bölgelerde ve hastanelerde ilaç ve tedavi kurulları kurma
- Mezuniyet öncesi müfredat programında probleme dayalı farmakoterapi eğitimi vermeyi sağlama

DSÖ'nün Akılcı İlaç Kullanımının Teşvik Edilmesi İçin Belirlediği ve Ülkelere Önerdiği Temel Düzeltici Faaliyetler

- Hizmet içi sürekli tıp eğitimlerinin düzenlenmesi
- Kurumsal çerçevede izleme, değerlendirme ve geri bildirim sistemlerinin geliştirilmesi
- İlaç konusunda tarafsız bilgi kaynaklarını kullanma
- Kamuoyunun ilaçlar hakkında eğitilmesi
- Uygun ve zorunlu düzenlemelerin hayata geçirilmesi

Ülkemizde

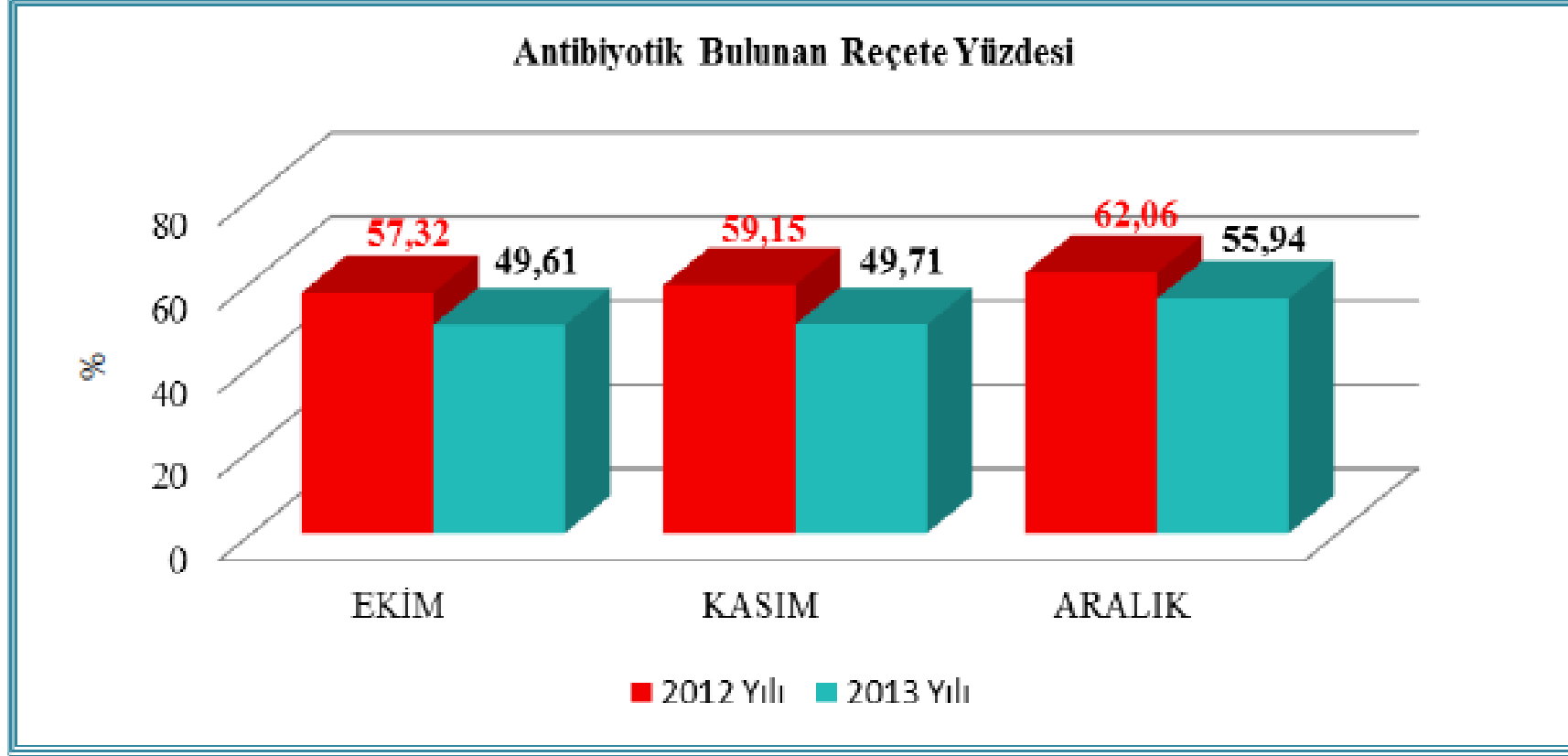
- Sağlık Bakanlığı bünyesinde, akılcı ilaç kullanımı ile ilgili çalışmalar, yaklaşık 20 yıldır devam etmekte
- 2010 yılında **Akılcı İlaç Kullanımı Birimi** kurulmuş
- 2012 yılında Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Bünyesinde: Akılcı İlaç Kullanımı, İlaç Tedarik Yönetimi ve Tanıtım Dairesi kurulmuş
- Koordinasyonu sağlamak amacıyla 81 ilde, İl Sağlık Müdürlükleri'nde Akılcı İlaç Kullanımı İl Temsilcisi belirlenmiş
- Hastane Hizmet Kalite Standartları gereğince, hastanelerde planlama yapmak ve faaliyetlerde bulunmak amacıyla Akılcı İlaç Kullanımı Ekipleri oluşturulmuş
- Akılcı İlaç Kullanımı Ulusal Eylem Planı (2014-2017) oluşturulmuş

Akılcı İlaç Kullanımı Ulusal Eylem Planı (2014-2017)

Hekimler için

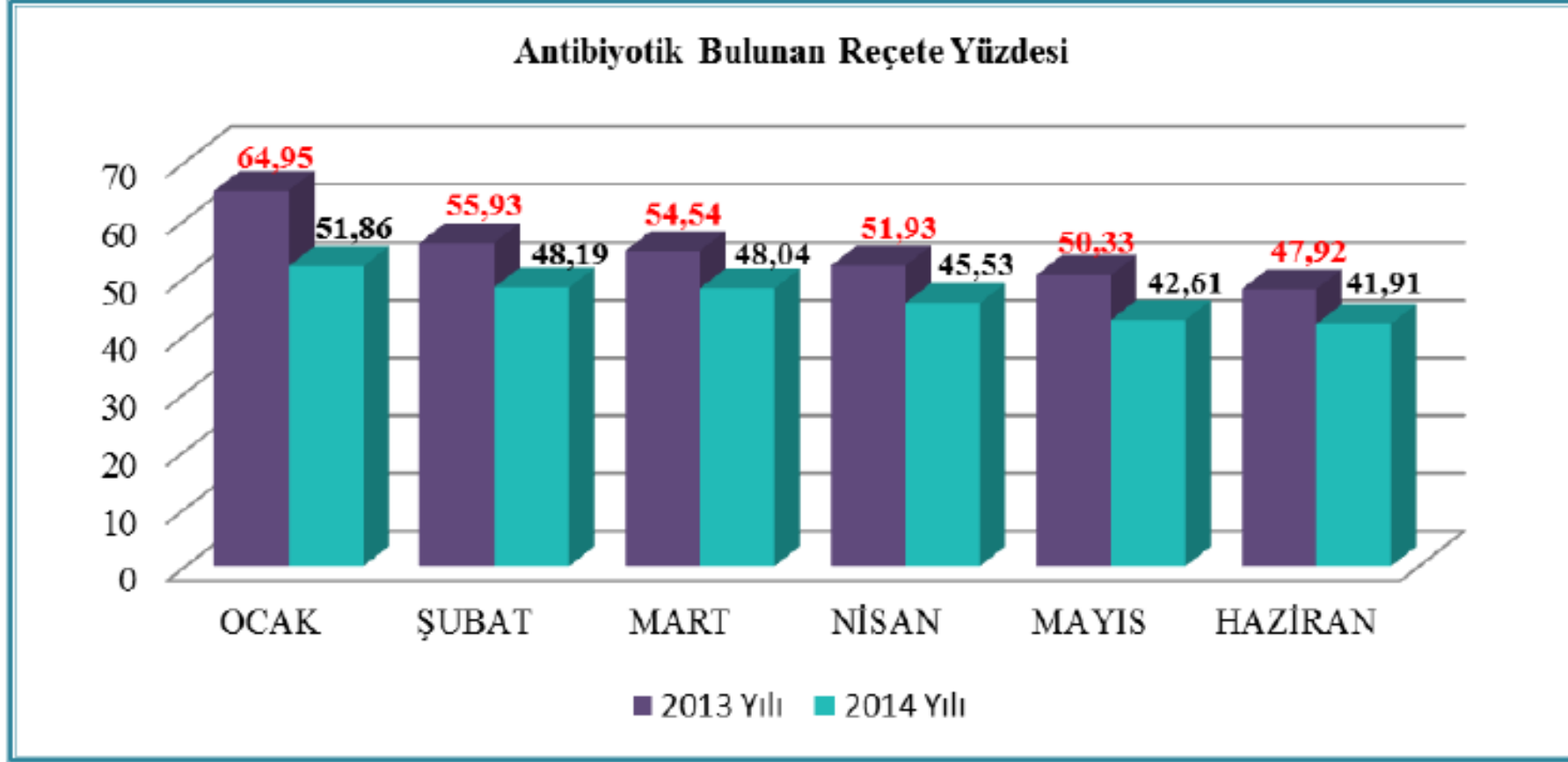
- **Tıp ve Diş hekimliği eğitim müfredatına AİK'nın eklenmesi**
- **Asistan hekimlerin uzmanlık eğitim müfredatına AİK'nın eklenmesi**
- **Aile hekimleri için uzaktan eğitim programında bu konuya yer verilmesi**
- **Bilimsel toplantılarda konunun işlenmesi**
- **AİK konusunda konuşmacı ve eğitici havuzunun oluşturulması**
- **Reçete bildirim sisteminin işlerliğinin arttırılması**
- **E-reçete sistemi ile koordineli çalışan, ilaçların yan etkileri ve ilaç etkileşimleri ile ilgili uyarı verebilen bir sistemin oluşturulması**

Reçete Bildirim Sistemi

Gaziantep ilinde 2012 ve 2013 yıllarının son üç ayında yapılan reçete analizlerinde -antibiyotik bulunan reçete- yüzdelerinin dağılımı

Reçete Bildirim Sistemi

Gaziantep ilinde 2013 ve 2014 yıllarının ilk altı ayında yapılan reçete analizlerinde -antibiyotik bulunan reçete- yüzdelerinin dağılımı

Akılcı İlaç Kullanım İlkeleri

Doğru endikasyon/Doğru ilaç

Sadece gerektiği zaman ve gereken ilacı kullanmak

Uygun doz/Uygun süre

Doğru ilacı en etkin doz ve süre ile kullanmak

Etkinliği en çok gösterilen ilacı seçmek

Etkinliği ve güvenilirliği eşdeğer ilaçlar içinde en az yan etkisi ve en ucuz olanı seçmek

Gerekmedikçe kombinasyonlardan kaçınmak

Hastayı bütün olarak değerlendirmek, tüm sistemleri göz önünde tutmak
Tedavi süresince hastayı yeterli sıklıkla izleyerek ilacın etkinliğini değerlendirmek

Akılcı İlaç Kullanım İlkeleri

- Etkinlik
- Güvenirlilik
- Uygunluk
- Maliyet

Akılcı Olmayan İlaç Kullanımı Örnekleri

- İlaç kullanımında özensiz davranılması
(uygulama yolu, süre, doz..)
- İlaçların gereksiz ve aşırı kullanımı
- Gerekmediği halde çoklu ilaç kullanımı
- İlaçların su yerine başka içeceklerle alınması
- Süresi geçmiş ilaçların kullanılması
- Hekim önerisi dışında uygunsuz kişisel tedavilere başvurulması

Akılcı Olmayan İlaç Kullanımı Örnekleri

- Gereksiz yere enjeksiyon kullanımı
- Gereksiz ve uygunsuz vitamin kullanımı
- Bilinçsiz gıda takviyesi ve bitkisel ürünlerin kullanımı
- İlaç-ilaç etkileşimleri ve besin-ilaç etkileşimlerinin ihmal edilmesi
- Gereksiz antibiyotik kullanımı

Akılıcı Olmayan İlaç Kullanımınınin Etkileri

- Hastaların tedaviye uyumunun azalması
- İlaç etkileşimlerine bağılı istenmeyen sonuçların ortaya çıkması
- Antibiyotiklere karşı direnç gelişmesi
- Hastalıkların tekrarlamasına ya da uzamasına neden olması
- Yan etki görülme sıklığında artış
- Tedavi maliyetlerinin artması

Gereksiz Yere Antibiyotik Tüketimi

Antibiyotik direnci artık küresel tehdit oluşturdu

TÜRKİYE'DEKİ ÜRKÜTÜCÜ TABLO

**Gereksiz yere
antibiyotik almayın!**

Türkiye antibiyotik kullanımında birinci

Gereksiz antibiyotik kullanmanın vücutta direnç yarattığına dikkat çeken uzmanlar, "Çok basit bir idrar yolu enfeksiyonundan rahatlıkla hasta kaybedebilir noktasına geldik" uyarısı yaptı

BURAK DURSUN İstanbul

Bu gün Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü. Türkiye, antibiyotik kullanımında Avrupa'da birinci sırada. Uzmanlar, gereksiz kullanılan antibiyotikler yüzünden antibiyotiklere karşı dirençli bakterilerin arttığını, direnç sonucunda da kullanılabilir etkili antibiyotik sayısının giderek azaldığını vurguladı. Uzmanların Antibiyotik hakkında uyarıları şöyle:

'Ateş düşürmez'

Prof. Dr. Önder Ergönül
(Türk Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Derneği (KLLMİK) Başkanı):
Antibiyotikler hem Türkiye'de hem de dünyada en sık kullanılan ilaçlar. Sağlık Bakanlığı'na yapılan düzenleme ile antibiyotikler artık reçetesiz verilmeyecek. Bu çok önemli bir gelişme. Antibiyotikler ateş düşürücü ilaçlar değildir. Nezle ilaçları hiç değildir. Antibiyotiklere ihtiyacı olan yoğun bakımdaki hastaları etkileniyor. Yani çok basit bir idrar yolu enfeksiyonundan rahatlıkla hasta kaybedebilir noktasına geldik. Akut sistit denilen idrar yolu enfeksiyonunu kadınlar hayatları boyunca en az üç kez yaşıyorlar. Eskiden sistit antibiyotikle tedavi edilebiliyordu. Artık bu enfeksiyonu eskisi gibi gönül rahatlığı ile tedavi edemiyoruz. Çünkü her başvuran sistitli kadından birinde direnç söz konusu.

Prof. Özgür Karabay
(Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı Başkanı):
Arjantin, Hindistan, Yunanistan gibi Türkiye'de de dirençli bakteriler oldukça yoğun. İsveç, Norveç gibi ülkelerde antibiyotik kullanımı çok az ve inatılmaz dıyarl bakterilere sahipler. Biz onların kullandıkları antibiyotikleri kullanmıyoruz. Onlar bi-

'Mikrop da gerekli'

Prof. Dr. Çağrı Bükre
(Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı):
Dirençli bakteri enfeksiyonları Avrupa'da her yıl yaklaşık 25 bin kişinin, Amerika Birleşik

zden çok daha hafif antibiyotikler kullanıyor. Toplumda hem doktor hem hasta hem de sağlık çalışanları olarak antibiyotiklere özel güçleri varmış gibi inanıyoruz. Örneğin, ameliyat olan hastaya 1 kere 2 gram antibiyotik verilmesi gerekirken doktor hasta enfeksiyon kapmasın diye tedaviyi 7, 8 gün devam ettiriyor. Boğazında kızarıklık olan bir çocuğun annesi antibiyotik yazılmasını istiyor. Doktor yarım saat hastaya antibiyotik almasının gereksiz olduğunu anlatmak yerine sıradaki hastaları düşünerek ilacı yazıyor. Türkiye'deki her evde 1, 2 gün kullanılmış antibiyotik göreceksiniz. Birçok vitamini bağırsaklarımızdaki yararlı mikroplar sayesinde ürettiğimiz için mikroplar bize gerekli. Antibiyotik kullanarak bağırsaklarımızdaki o mikropları da yok ediyoruz ve çeşitli enfeksiyonlara yatkınlığımız artırıyor.

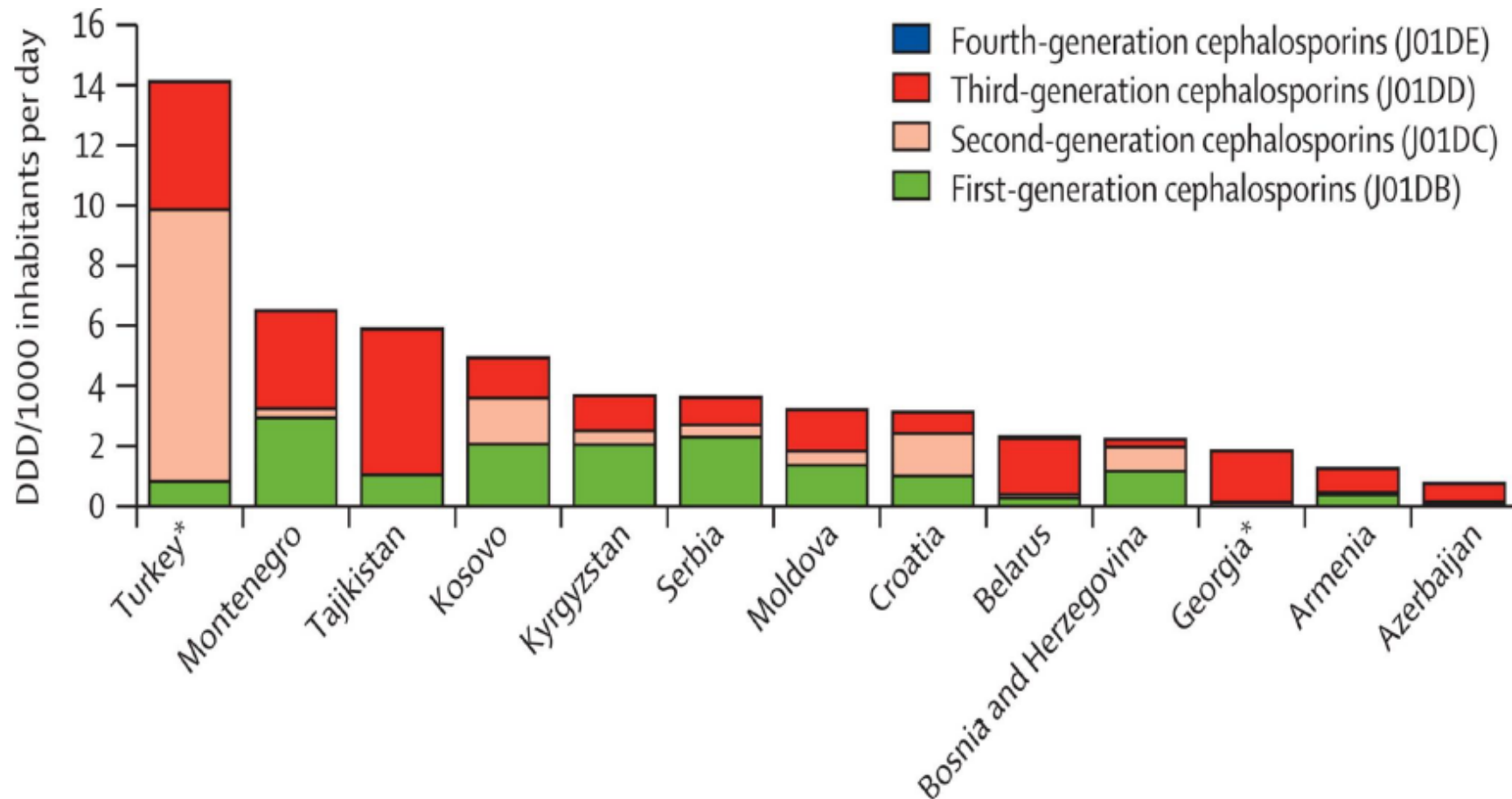
ABD'de yılda 23 bin ölüm

Prof. Dr. Zeynep Gülay
(9 Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Bölümü):
"Antibiyotikler artık işe yaramıyor. Komşudan alınan, evde kalmış, doktora danışmadan eczanelerden alınan antibiyotikler yanlış, lüzumsuz ilaç kullanımını artırıyor. Yararlı mikro organizmaları öldürüyor, zararlıları ise daha kolay yerleşmesine neden oluyor. Karşılaştığımız enfeksiyonların çoğunda antibiyotik kullanımı gereksiz. Antibiyotikler soğuk algınlığına etki etmemektedir. Bu tarz hastalıklara kapıldığımızda antibiyotik kullanımı daha hızlı iyileşmemize, başkasına bulaştırmamıza da etki etmez. Bazı antibiyotikler karaciğere kötü etki eder, alerjimiz vardır onu tetikler, gereksiz risk alıyoruz."

'Gereksiz risk alıyoruz'

Prof. Dr. Zeynep Gülay
(9 Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Bölümü):
"Antibiyotikler artık işe yaramıyor. Komşudan alınan, evde kalmış, doktora danışmadan eczanelerden alınan antibiyotikler yanlış, lüzumsuz ilaç kullanımını artırıyor. Yararlı mikro organizmaları öldürüyor, zararlıları ise daha kolay yerleşmesine neden oluyor. Karşılaştığımız enfeksiyonların çoğunda antibiyotik kullanımı gereksiz. Antibiyotikler soğuk algınlığına etki etmemektedir. Bu tarz hastalıklara kapıldığımızda antibiyotik kullanımı daha hızlı iyileşmemize, başkasına bulaştırmamıza da etki etmez. Bazı antibiyotikler karaciğere kötü etki eder, alerjimiz vardır onu tetikler, gereksiz risk alıyoruz."

Antibiotic use in eastern Europe: a cross-national database study in coordination with the WHO Regional Office for Europe

Direnç Artıyor- Uygun Antibiyotikler Azalıyor

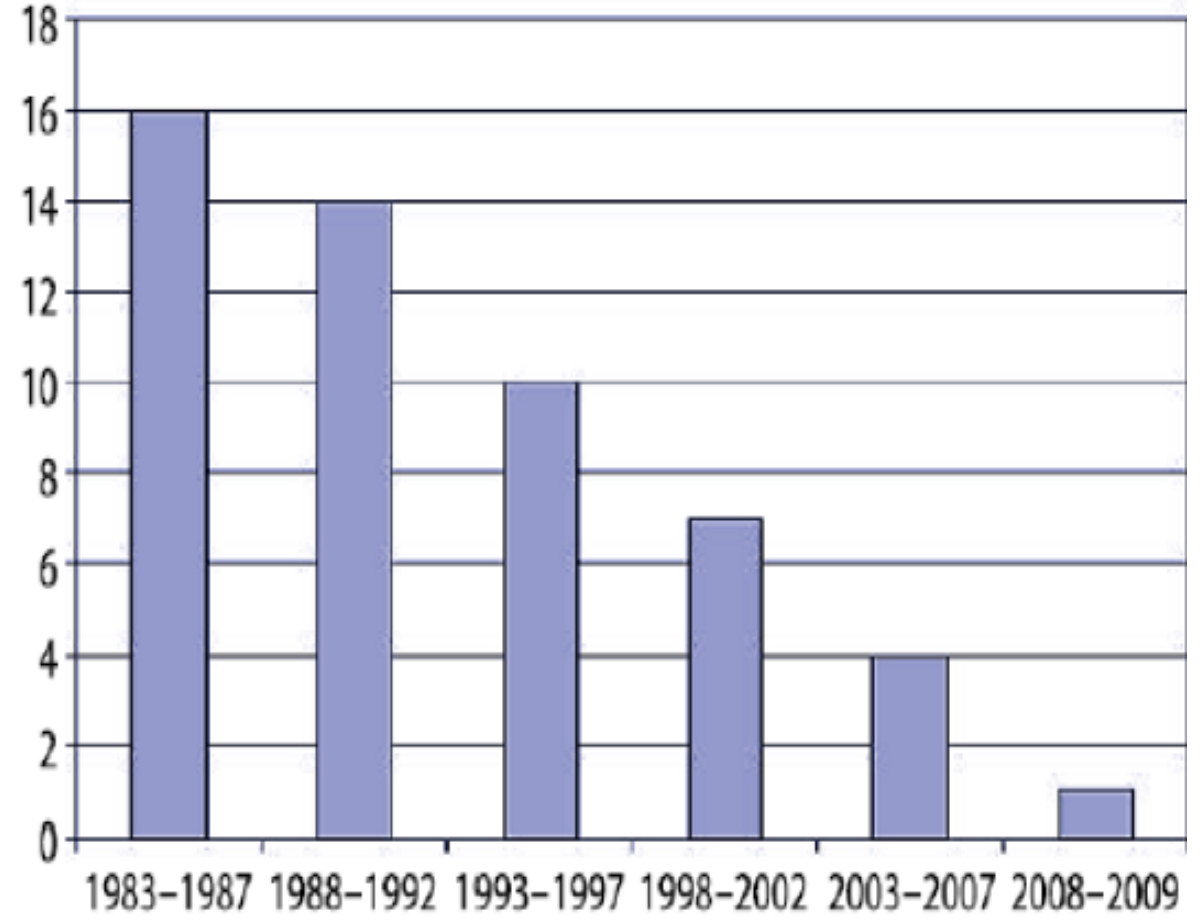
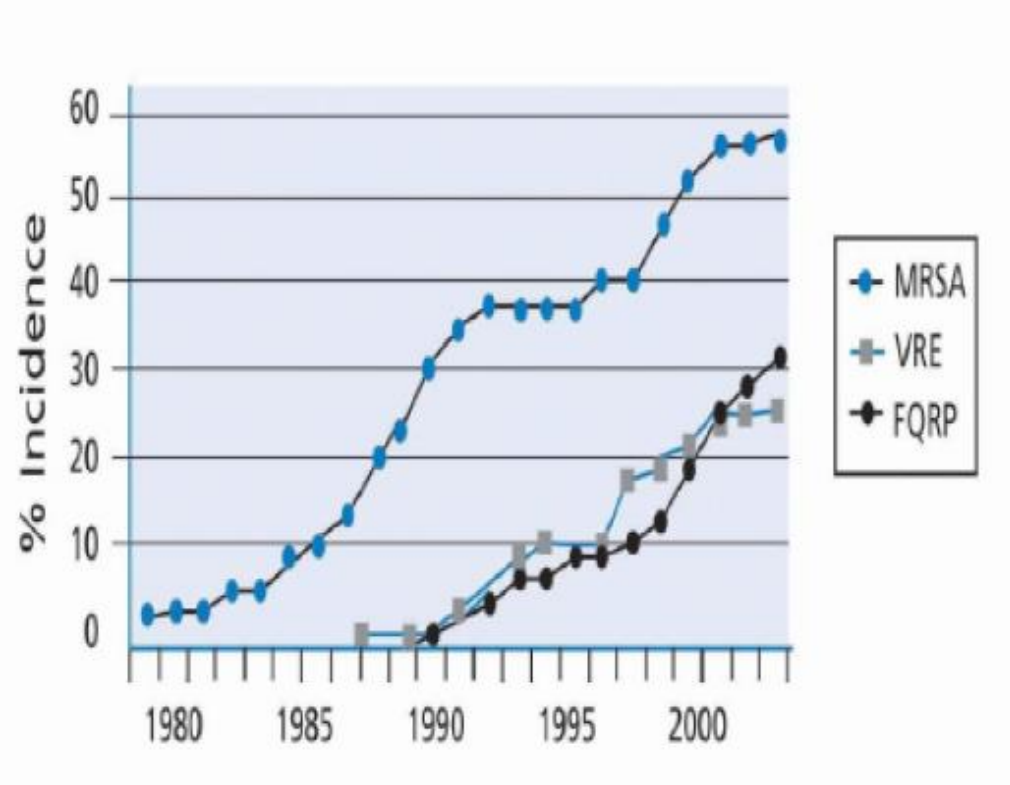
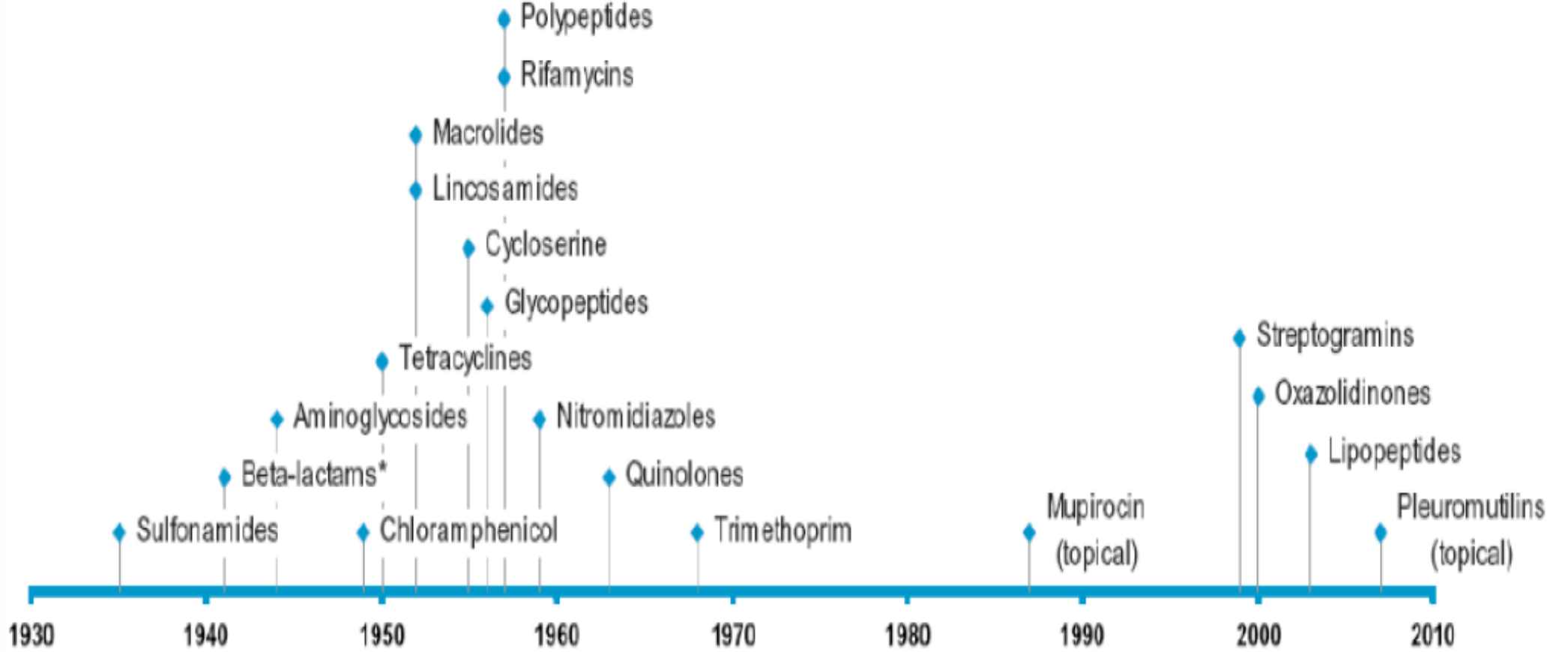

Figure 1. New antibacterial agents approved in the United States, 1983-2009. From [3] with permission.

ABD'de ruhsat almış antibiyotik sayısı

Antibiyotiksiz Döneme Doğru

1935 -1968 arasında insanlar için 14 antibiyotik sınıfı varken, sonrasında 5 grup daha eklendi

*Beta laktamlar içinde bazen ayrı sınıf olarak nitelenen üç grup var: penisilinler, sefalosporinler ve karbapenemler

Yeni Antibiyotik Arařtırma ve Geliřtirmenin Önündeki Engeller

- Onaylanan her ajanın ARGE maliyeti: 400-800 milyon USD
- Kronik medikal durumlar: Tedavi ömür boyu sürebilir
- İnfeksiyonlar: Kısa süreli tedavi
- Yeni ajanlara rakip durumda çok antibiyotik var
- Direnç gelişmesi kaygısıyla yeni geliştirilmiş geniş spektrumlu ajanların ilk seçenek olarak kullanılmalarının önlenmesi satışları düşürüyor

Akılcı İlaç Kullanımı-Eğitimi-Örnek

Senaryo

Otuz yaşında erkek hasta, ateş, öksürük şikayeti ile başvurdu. İki gündür ateşi olan hastanın son bir gündür öksürük ve pürülan nitelikte balgamı mevcutmuş.

Yapılan Fizik bakıda; Vücut ısısı: 38 °C, Nabız: 95/dak, SS:20/dak, TA:120/70 mm-Hg. Solunum sesleri normal, sağ orta zonda kreptan ralleri mevcut.Diđer fizik bakı bulguları normal.

Hastaya Toplum Kaynaklı Pnömoni tanısı koydunuz.

Tedavisini düzenleyiniz.

Akılcı İlaç Kullanımı-Eğitimi-Örnek

	Etkinlik (%60)	Güvenirlilik (%20)	Uygunluk (%15)	Maliyet (%5)	Toplam
Amoksisilin	4 (2.4)	3 (0.6)	1 (0.15)	4 (0.2)	3.33
Klaritromisin	3 (1.8)	3 (0.6)	3 (0.45)	4 (0.2)	2.05
Levofloksasin	5 (3)	4 (0.8)	2 (0.3)	2 (0.1)	4.2

Teşekkürler